

Universitätsbibliothek Paderborn

Unius Necessarii pars ...

Ubi agitur De Effectibus - qui primi, ac per sese ex notitia Dei consequuntur: De Æstimatione nimirum, in qua habendum, deque ardore, quo amandum est illud incomparabile objectum

Rogacci, Benedetto

Pragae, 1721

Cap. XV. Ad validiùs confirmandam præcedentem doctrinam ostenditur, quanti referat, cum spiritualis lætitiæ sensu Deo famulari.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-54508](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-54508)

Quid enim? (cælestis Magistri oratio fuit)
 Nónne consideras, quòd non minùs dignè debetur
 mihi reverentia honoris, quàm dulcedo amoris?
 Sed, cùm defectus fragilitatis humanæ nequeat u-
 trumque perficere; cùm vos sitis invicem membra,
 dignum est, ut, quod per se quælibet non potest
 perficere, recuperet per aliam: e. g. qui magis
 dulci amore affectus, reverentiæ minus assequitur;
 pro se suppletum gaudeat ab illo, qui magis inten-
 dit reverentiæ: & vicissim desideret, illum obtinere
 solatia unionis divinæ. (Insin. L. 3. c. 10.)

CAPUT XV.

Ad validiùs confirmandam
 præcedentem doctrinam ostendi-
 tur, quanti referat cum spiritualis læ-
 titiæ sensu DEO famulari.

piritualis lætitia, prout ipsum no-
 men sonat, illa est, quam homi-
 nis animus percipit ex suis spiri-
 tualibus bonis: quòd nimirum à
 DEO in filii, & amici loco habeatur, quòd
 sub tutela ejus vivat, quòdque brevi aditurum
 sempiternam cælestis illius regni hæreditatem
 se speret. Quàm firmas sanctioris vitæ pro-
 fes-

fessores habeant causas lætandi de possessione partim in præfenti, partim in futurum promissa tam incomparabilium bonorum satis demonstratum à nobis jam est. Superest hic demonstrare, quàm providè itèm, sapientèrque rationibus suis consulent, si hujusmodi interiorem lætitiàm fovere in suis animis curent, reputando identidem secum exuperantissimam felicitatem, quam in DEO summo, infinitòque bono, ceu illius filii, amici, & hæredes repositam habent. Quæ appendix præter fructum, quem vel sola sui cognitione afferre nata est; novum quoque præcedenti doctrinæ firmamentum adjiciet, planiùsque ostendet, quàm à vero procul devii ferantur, qui nullam reperiri posse absque jugi mœrore solidam humilitatem existimant, omnèmq; in spiritualium virorum animis ex DEO haustæ dulcedinis sensum, tanquam vanitatis, arrogantiaque fomitem anxiiis dubitationibus, & conscientiaæ terroribus perturbare contendunt: ea de causa in errorem abducti, quòd profanam vulgaremque lætitiàm non satis distinguant à supernaturali, & divina: quæ, cum DEUM ipsum, bonum infinitum pro materia gaudendi habeat; nunquam sanè potest in gaudendo modum excedere, imò quantò major

jor in animo est, tantò illum plus perficit : prout cum maximo suo bono experiuntur beati Cælites, & prout facilè agnituros omnes confido, qui rei veritatem seu in rationis, seu in authoritatis trutina pensitare mecum voluerint.

2. Et primò, si stare authoritati volumus, nullum reperiri ajo in sacris Literis locum, qui DEI famulos exultare in eo vetet: sed, si alicubi mœrorem audimus præferri lætitiæ, ceu exempli gratiâ in illo Salomonis effato, (*Eccles. 7.*) *Cor sapientum, ubi tristitia est, & cor stultorum, ubi lætitia*; nemini esse dubium posse, quin ibi tristitiæ nomine gravitas, & modestia; lætitiæ verò intemperantia, & procacitas designetur. Cæterùm, quòd ad jucunditatem spectat in justorum animos ex DEO profluentem; nullum scribendi finem facerem, si omnia hic vellem colligere, quæ in hagiographis voluminibus passim occurrunt præconia. Libeat pauca quædam audire: & primùm ea, quibus David suos Psalmos referfit: (*Pf. 63. 149. 30. 85. 50. 88. 104. 99. 33. 94. 31.*) jam affirmans, proprium servorum DEI esse, gaudio, & lætitia affici: *Lætabitur justus in Domino. Exultabunt Sancti in gloria, lætabuntur in cubilibus suis. Quàm magna mul-*

multitudo dulcedinis tuæ, Domine, quam abscondisti timentibus te! jam DEUM orans, ut celesti hoc nectare sibi animam nutriat, & recreet: *Latifica animam servi tui. Quoniam tu Domine suavis, & mitis. Redde mihi lætitiã salutaris tui, & spiritu principali confirma me; jam beatum appellans, qui hanc sincerissimæ jucunditatis venam repererit: Beatus populus, qui scit jubilationem; jam omnes invitans, cohortansque ad veniendum in tantæ beatitudinis partem: Lætetur cor quærentium Dominum. Servite Domino in lætitiã: introite in conspectu ejus in exultatione. Gustate, & videte, quoniam suavis est Dominus. Venite, exultemus Domino, jubilemus DEO salutari nostro. Lætamini in Domino, & exultate justi, & gloriâmini omnes recti corde. Succedit ei Salomon, paternorum hæres sensuum, in jucunditate animi præhabenda tristitiæ, cum de hac scribat: (Prov. 25.) Sicut tineã vestimento, & vermis ligno, ita tristitia viri nocet cordi: illam verò tanti faciat, ut profiteatur, se intellexisse, (Eccles. 3.) Quid non sit melius, quàm lætari, & facere bene. Succedit item Ecclesiasticus, qui veluti in lætitiã constituit vitam, (c. 3.) Jucunditas cordis viã hominis; sic affectionem contrariam prohibendam esse ab animo docet, tanquam prorsus*

sus

sus inutilem, imò & mortiferam, *Tristitiam*
longè repelle. Multos enim occidit tristitia, & non
est utilitas in illa. Neque luculenta minùs no-
 bis suppeditant testimonia duo Apostolorum
 Principes, Petrus, atque Paulus: quorum
 prior exhortans fideles ad animi vitam cœlesti
 pabulo alendam, (*Ep. 1. c. 2.*) *Rationabile si-*
nè dolo lac concupiscite, ut in eo crescatis in salu-
tem; addit conditionis locò, si tamen gustastis,
quoniam dulcis est Dominus: perinde quasi, se-
 cundùm Hugonis Cardinalis interpretatio-
 nem, dicat: *Hoc poteritis facere, si, quanta sit*
dulcedo divina, sapitis. Alter verò adeò mul-
 tus est, in commendanda novellis Christianæ
 fidei sectatoribus interiori lætitia, ut vel unus
 sufficere possit, ad eam contra importunos
 scrupulosi cujusque censoris oblocutiones tu-
 endam. Quid enim? nōne magnum hunc
 Gentium Doctorem audimus optare, & pre-
 cari Romanis uberrimam spei, pacis, gaudi-
 que affluentiam? (*c. 15.*) *DEUS autem spei re-*
pleat vos omni gaudio, & pace in credendo, ut ab-
undetis in spe. Nōne idem ferè Colossensi-
 bus, ac Philippensibus repetit, scribens illis:
 (*c. 3.*) *Pax Christi exulet in cordibus vestris;*
 his verò (*c. 2.*) *& pax DEI, quæ exuperat o-*
mniem sensum, custodiat corda vestra? Nōne in
 Epi.

Epistola ad Galatas ex Spiritus sancti fructibus primos enumerat, charitatem, gaudium, & pacem? (c. 5.) *Fructus autem Spiritus est charitas, gaudium, pax.* Nonne tum Thessalonicenses, tum eos, qui Philippis erant, Neophytos gaudere perpetim jubet, (1. ad Thes. c. 5. ad Phil. c. 3. & 4.) hosque praesertim posteriores tam studiosè, & sollicitè, ut videatur praeccepti tam suavis repetitione expleri non posse? Nam & tertium datae ad illos Epistolae caput exorditur his verbis: *De cætero, fratres, gaudete in Domino. Eadem vobis scribere mihi quidem non pigrum, vobis autem necessarium; & in sequenti capite rursus inculcare idem pergit: Gaudete in Domino semper, iterum dico gaudete.* Reliquum est, ut has omnes, aliasque ejusdem generis testimoniationes claudat Christi Domini autoritas, qui adeò nunquam improbare se ostendit, quòd animæ suæ sponsæ, atque filiae de interiori secum conversatione exultarent, ut potius inconsultæ severitatis damnaverit, qui vel externam Apostolorum se praesente hilaritatem carpebant, dicens: (Matth. c. 9.) *Numquid possunt filii sponsi lugere, quamdiu cum illis est sponsus?* & eosdem Apostolos, inque illis omnes suos famulos adhortatus disertissimè est, ad lætandum de pro-

missis sibi ab ipso cælestibus bonis: *Gaudete, inquit, quod nomina vestra scripta sunt in cælis. Gaudete, & exultate. Ecce enim merces vestra multa est in cælo. (Luc. 10. & 6.)*

3. Neque mirum profectò videri debet, quòd eximiè adeò in divinis Literis commendetur spiritualis lætitia. Nimiùm quàm excellentis pretii, manifestæque sunt, quæ illinc utilitates proveniunt. Provenit primò sensibilium voluptatum contemptus: DEO siquidem fruens anima, cùm pabulum ibi inveniat quovis nectare suavius, nihil causæ jam habet, cur Ægypti ollis, cepisque inhiet: quarum alioquin ceu naturaliter appetentissima est, sic ægerrimè abstinentiam posset ferre, nisi earum gustus hac sibi compensaretur præstantiori dulcedine. Nimirum, teste D. Gregorio, (L. 18. Mor. c. 8.) *Esse sine delectatione anima nunquam potest: eaque si omnino destituatur, nihilo minorem patitur vim, ac natura pateretur ex vacuo. Quare cælestibus oblectamentis carens necesse est, ut innato, & sensibili appetitu ad terrena vehementer propendeat: quemadmodum usuvenire in profanis hominibus cernimus: qui, quòd interiori, divinæque non fruantur dulcedine; nullo pacto continere se posse à corporeis vo-*

luptatibus dictitant. Cùm è contrario spiri-
 tuales viri, *quique gustaverunt, quoniam dulcis
 est Dominus*, qualvis facilè respuant sensibili-
 um delectationum illecebras: exemplo D.
 Petri, cui vel unica cælestis hujus pabuli in
 Thabore degustatio suffecit, ut terrena omnia
 aspernatus exclamaret, (*Matth. 17.*) *Domine,
 bonum est nos hic esse.* Ità sanè, (inquit Au-
 thor soliloquiorum cum DEO, quæ D. Augu-
 stino adscribuntur) *Unam stillam gustavit, &
 omnem aliam fastidivit dulcedinem.* (c. 22.) Un-
 de magnus ille Monachorum Pater D. Anto-
 nius, suos alumnos monebat, ut hoc præci-
 puè munimenti genere contra hostis tartarei
 oppugnationes uterentur: *Una est, dicens,
 ratio vincendi inimicum, lætitia spiritualis, & ani-
 ma Dominum semper cogitantis jugis recordatio.*
 (*S. Athan. in vita c. 22.*) Consternatur dæ-
 mon, ubi servum DEI hilarem, suóque con-
 tentum cælesti Domino viderit, nesciens, un-
 de illum aggredi, quibúsq; capere illecebris
 queat: ideóque vel non audet ità præparatum
 laceffere; vel si aleam certaminis tentet, vix
 periculo virium factó cum clade, & ignomi-
 nia discedit. At, si contra perturbatum, &
 mœrore dejectum, sibique displicentem in-
 tueatur; magna vi, ceu facilem prædam inva-
 dit:

dit: ponensque ipsi ob oculos, hinc presentem novi sui status molestiam, prioris inde vitæ amœnitates, risus, hilaria, & delicias adeo ex omni parte urgere illum pergit, tamque viva sub imagine blanda hæc objecta illius animo exhibet, ut miser alleviari illa specie interiorum sui cordis ægritudinem sentiens, non omnino in discrimine succumbendi versetur. Quæ res Joannem Chryostomum impulit, ut pronuntiaret, (L. 3. de Provid.) *Omni actione diabolica potentiorum esse ad nocendum mœroris magnitudinem. Nam & demon, quoscunque superat, per mœrorem superat. Eum si auferas, nihil à demone quisquam lædi poterit.* Quæ res spirituales quemvis virum deberet impellere, ut tristitiam nihilo quàm diabolum minus vitaret, nec ullo unquam aditu penetrare in suum animum sineret: sed memoriâ repetens DEI amicum se esse, utque talem ab eo intimè diligi, nec longum post tempus ad æternam cælestis illius regni hæreditatem capeffendam vocatum iri; ex cogitationibus tam jucundis uberrimi gaudii pabulum duceret: deque sua forte lætissimus repeteret secum: quærant alii aliunde materiam gaudendi, unus mihi ad plenissimam hilaritatem sufficit DEUS. *Eligant, qui volent sibi partes de rebus. Pars mea, & hæreditas mea Dominus.* (Aug. in Ps. 34.)

4. Neque minùs præclarum spiritualis lætitiæ meritum est, roborare animos ad difficillima quæque perfectionis Christianæ exercitia promptè, alacritérque obeunda: ut de se profitebatur sanctus Rex David, DEO canens: (*Pf. 118.*) *Viam mandatorum tuorum curri, cum dilatâsti cor meum: & ut nostrum quisque experitur, qui afflante præcordia sacræ hilaritatis vigore, nullas virtutis asperitates horrescimus, fræno potius, quàm calcaribus in divino famulatu indigemus, nec facilem modò, sed & jucundam corporis afflictationem, laborumque, & injuriarum tolerantiam sentimus. Cùm contrà, ubi mœror incubuit, omni destituamur operandi alacritate ipsummet laboris nomen nos defatiget, ut vix pedem humo tollere præ imbecillitate possimus, pòstque singulos penè gressus subsistere ad respirandum cogamur. Quare D. Ambrosius meritò affirmat, Evangelici suavitatem jugi non aliunde, quàm ex bona hilariter ei succollantium habitudine proficisci: quibus propterea tam leve ipsum accidit, quàm trilibus grave, & intolerandum videtur. (*Or. de Ob. Valent.*) *Potest jugum videri grave pondere discipline, suave tamen fructu gratiæ, spe remunerationis, purioris conscientia suavitate.**

Nec minùs commodè sanctus Thomas Villanovanus in mysticis illis apud Ezechielem rotis, quæ, (c. I.) quocunque ibat spiritus, pariter elevabantur, sequentes eum. Spiritus enim vitæ erat in rotis, animas repræsentari ait spiritali suavitate imbutas, quæ ab interiori hac Spiritûs sancti unctiõne miram agilitatem trahunt ad volandum, nedum currendum, quocunque ille impulerit. (Serm. de S. Dor.) Spirituales animæ designatæ sunt per illas rotas, quæ, ubi erat impetus spiritûs, illuc gradiebantur. Unde enim sunt oleo devotionis sancto, & ideo ad omnem virtutis motum faciles sunt. Machabei, sacro eorum historiographo teste, (L. 1. c. 3.) Præliabantur prælium Israël cum lætitiâ: atque hinc fiebat, ut tot, tamque insignes de validissimis cæteroqui hostium copiis reportarent victorias. Nec secùs nobis quoque eveniet, si eadem cum exultatione animi contra hostem tartareum pro DEI gloria, & nostra incolumitate pugnemus. En Apostolum Christi Andream, usque adeò patibuli sui aspectu nîl territum, ut festivis potiùs, amicisque illi vocibus blandiatur: *Salve crux diu desiderata, & jam concupiscenti animo præparata. Securus, & gaudens venio ad te.* Undenam, inquit D. Bernardus, hoc existit tam mirabile, invictum.

Etumque animi robur, nisi ex divini amoris suavitate à Spiritu sancto ipsi infusa? Quæ si in cordibus itè nostris vigeret; *adjuvaret sine dubio infirmitatem nostram, & sicut B. Andrea crucem, & mortem ipsam, sic nobis quoque laborem, & pœnitentiam nostram faceret, non solum non molestam, sed etiam desiderabilem, atque omnino delectabilem esse. Spiritus enim meus, ait Dominus, super mel dulcis, ita ut nè ipsa quidem prevalere queat ejus dulcedini amarissima licet mortis amaritudo. Quid non temperabit illa dulcedo, quæ mortem etiam facit esse dulcissimam? Quæ resistere possit asperitas unctioni illi, quæ mortem quoque facit suavissimam?* (Serm. 2. de S. Andr.)

5. Præterea neminem fugit, tantò nostris operibus plus perfectionis, & apud DEUM meriti accedere, quantò attentius, & plenior cum voluntate fuerint peracta. Atqui, si Aristoteli, & Doctõri Angelico credimus; (*Ar. L. 10. Eth. c. 5. & 6. S. Th. 1. 2. qu. 34. a. 4.*) talia esse inprimis solent, quæ gaudens animus facit. Delectationis siquidem pabulum in eorum actu reperiens, nihil causæ habet, cur aliò cogitationes, & curas avertat, prout solenne cæteroquin ipsi est, quando *extitit, aut necessitate operatur*: sed, quidquid temporis, studiique requiritur, iis ex-

actè absolvendis libenter impendit: simili ratione, ac palatum cibos sibi arridentes, quantum facto usus est, mandit, versatque; catapotia verò, & ingrati saporis pharmaca exorbere quantocyùs festinat. Unde etiam fit, ut quisquis disciplinam, artémve aliquam ex animi sui sententia delegit; multò ultiores progressus cernatur in ea facere, quàm si eadem invitâ minervâ, & coactus operam navet. Quod cum probè Athenienses intelligerent, teste Gregorio Nazianzeno, priusquam suos liberos huic, vel illi professioni addicerent, explorare illorum propensionem consueverant, dispositis ante ipsos variarum artium instrumentis: (*Epist. 117.*) *Ut, qua quis delectabatur, & ad quam sponte currebat, eam doceretur.* Denique, quod cum tristitia facimus, nunquam, iudice D. Thoma, ità bene facimus, sicut illud, quod facimus cum delectatione, vel sine tristitia. (*1. 2. qu. 37. a. 3.*) Quocirca quantæ nobis curæ est, ut grata divino conspectui sint, quæ agimus; tantæ esse itèm debet, ut ea gestiendi animo, & cum alacritate obeamus. Alioquin, *quomodo placere poterimus Domino in ceremoniis mente lugubri?* (*Vid. Levit. 6. 10.*) Cum ille testatus planissimè per Apostolū sit, se *hilarem datorem diligere.* (*2. ad Cor. 9.*)

6. Adjice supradictis lætitiæ fructibus fomentum, quod ex ipsa DEI, proximique amor capit. Cum enim insitum à natura cuiusvis amori sit, cor dilatare, & animum interiori suavitate perfundere; fieri non potest, quin plurimum ille habeat & affinitatis cum lætitiâ, cui plùs, quàm alteri cuiquam affectui suæ hujusmodi proprietates conveniunt; & dissensionis à tristitia, quæ maximam una contrarios effectus producendi vim obtinet. Præterquam quòd spiritualis lætitiâ ex DEI, & bonorum cælestium amore suam originem ducit: ideòque, velut calor ab igne in materia excitatus, hanc illi vel concipiendo, vel, si in ea conceptus jam sit, conservando, fovendòque habiliorem reddit; sic & ipsa amorem divinum, à quo producta in animo est, nutrire in eodem, ac tueri consuevit. Nec minùs, quàm ratio, experientia id persuadet. Videmus nempe homines, qui sereno, & hilari animo sunt, peculiari cum facilitate, ac propensione in divinæ charitatis actibus sese exercere: eosdèmq; ad bene merendum de proximis, & illorum tum imperfectiones leniter ferendas, tum calamitates amanter sublevandas, promptos quam qui maximè esse: contrà omnino, quàm ab hominibus tetricis,

& importuno mœrore affectis fieri consuevit, quibus nihil plerumque est in quotidiano convictu insuavius, nihil aliorum vitiis, atque erratis æquum minùs, nihil ad invidiam, ad iram, ad pejora suspicanda, adque sodalium actiones fugillandas, & sinistrosum detorquendas proclivius. Unde B. Laurentius Justinianus causam habuit scribendi: *Non habet locum mœror, ubi sancta charitas posuit habitaculum. Augmentum charitatis tristitiæ diminutio est. Certum namque est, quòd DEUS deprimentem non approbat tristitiam, cum tantis præconiis extollit charitatem.* (De Discipl. & Perf. Mon Conv. c. 16.)

7. Hæ porrò utilitates ut testatiores adhuc sint, juvat eas duobus exemplis comprobare, quæ legisse olim memini in vita Nicolai Zucchii, viri è nostra Sodalitate, non vulgarem sanctitatis famam elapso proximè sæculo adepti. Primum suppeditat Religiosa mulier, quæ magno perfectioris vitæ studio permota, Zucchii institutionem expetiit: ac citòque ad cœnobium Patri inquit, ego sancta esse vellem; quid, ut talis sim, factò opus mihi est? DEI famulus, cui doctrina hujus capitis penitùs defixa in animo erat, nihil ei aliud suggestit, nisi illum Psalmi trigesimi sexti versiculum: *Delectare in Domino, & dabit*

tibi petitiones cordis tui: monens etiam, atque etiam, curaret, proponere DEUM in principio lætitiæ suæ, quæ illi placerent voluptati sibi ducere, ex illius memoria, consuetudine, & obsequiis capere suarum delectationum materiem. Ità ille tunc temporis: quidque frugis in audientis animo cæleste id semen peperisset, nonnullis post annis rescivit: quando nimirum ad eandem fato jam proximam locò Sacerdotis, quem illa nominatim sibi mitti postulârat, (cùm is nescio, quo impedimenti genere prohiberetur) ablegatus ipse est. Excepit gaudens agnita ægrota mulier, utque vicissim ab eo recognosceretur, commemoravit ei Davidicum illud, *Delectare in Domino*, quo ad sanctitatem consequendam instructa jam dudum ab eo fuerat. Et hanc quidem, subjecit, longissimè abest, ut consecuta ego sim, non alia, nisi ignaviæ meæ causa. Quamvis sancta etiam vocari haud temere possim, si mecum conferar, qualis olim fueram, priusquam uti tam salubri monito inciperem; & in dicti sui fidem exposuit, quot, quàmque insignibus donis cumulata à DEO fuisset, ex quo suam omnem lætitiâ, & delectationem in eo collocare instituerat. Exquisitis demum Patri actis pro fructuosissima institutione sua
gra-

gratiis, ab eoque ad supremum iter confirmata, inter plenas amoris cum DEO colloquutiones piè obiit. Alterum exemplum huic simillimum, & prorsus gemellum in juvene accidit: qui & ipse migraturus è vita, eundem Dei servum morienti sibi adesse ad supremæ necessitatis solatium magnopere optavit. Cùmque hic evocatus præsto esset, æger læto vultu, & peramantibus verbis eum excipiens; Proh quantum, ait, Pater, tibi debeo! octo menses jam sunt, cùm ad te accessi, documentum aliquod postulans, unde ad æternam salutem, & spiritualem animæ profectum juvarem. Tu brevi sermonis, doctrinæque compendio tria duntaxat hæc verba, *Delectare in Domino*, ut memoriæ insculperem, & studiosè observarem, præcepisti. Felix sanè præceptum, & de quo jure profiteri cum Hebræo sapiente possim, *Venerunt mihi omnia bona pariter cum illo, & innumerabilis honestas per manus illius.* (*Sap. c. 7.*) Quantas enim utilitates per totum hoc tempus ex usu illius ceperim, non invenio, quibus verbis dignè exprimam. Testimonio tibi sit hoc folium, ubi earum nonnullas descripsi. Cùmque dicto Patri folium porrexisset: quod ille, tanquam præclarum divinæ liberalitatis erga deditas sibi animas

mas monumentum, longo post excessum juvenis tempore asservatum penes se voluit: nunquam illud relegens, quin exultaret in Domino, & novos flagrantioris erga ipsum charitatis ardores conciperet. (L. 2. c. 6.)

8. Si ergo & sacra eloquia adeò disertè nos hortantur ad lætandum in DEO, & tam ratio, quàm experientia palàm ostendunt, nihil esse animabus spirituali hac jucunditate utilius; quisnam ultra erit, qui eam in DEI servis vituperare ausit, perinde quasi nimiam virtutis suæ confidentiam in eorum animis fovent, & sensibili captos dulcedine non finat, pro eo ac perfecta virtus requirit, solidioribus aliis corporis castigandi, geniique subigendi exercitiis vacare? Profectò, si noxii hujusmodi effectus communiter provenire ex ea solent; quæro primùm, quonam pacto Spiritum sanctum latuerint, dum eam toties tam in veteri, quàm in nova Lege suaderet, commendaretque. Præterea, esto spiritua-lem lætitiã suã circumstent pericula, nullisne ob noxia est tristitia? An potius, ut suprã demonstratum est, aliis compluribus, neque iis sanè remotis, ac fortuitis, sed penitus sibi, & naturæ suæ infitis? Non itaque ad prudentiam pertinet, ea omnia declinare, ubi aliquod
no-

noxæ, atque fraudis discrimen occurrat. Alioquin per nullam incedendum spiritualis vitæ semitam foret: uti nullam est reperire ab omni offendiculo vacuum, & ubi complures suam lapsi per vecordiam non sint. Sed proprium cordati cujusque viri est, eam præ aliis eligere, cujus pericula majoris momenti utilitatibus compensari solent. Qualem esse spiritualis potiùs lætitiæ, quàm spiritualis mœstitiæ semitam, quæ hæctenus disputavimus, sat perspicuè demonstrant. Tota quippe alterius perfectio, atque utilitas in suis jugiter deplorandis criminibus, sèquæ illorum causâ deprimendo consistit. Quibus tamen bonis affine est periculum, nè infelix malorum comitatus, dejectio animi, stupiditas mentis, spei languor, charitatis tepor, tædium in orando, inque agendo segnities accedat. Cum sancta hilaritas & nullis hujuscemodi vitiis laboret, & proprias affectûs contrarii utilitates præstantioribus aliis abunde compenset: facilitate nimirum, quam secum unà animo infert repudiandi bonorum sensibilibum illecebras, spiritualis vitæ asperitates generosè invadendi, orationi libenter vacandi, & virtutum omnium, sed præcipuè charitatis officia impigre, alacritérque exercendi: neque in-

terim occasiones, quas præbere homini potest, five arrogantia, five immodicæ securitatis, five in sensibili ejus dulcedine, tanquam in Christianæ totius perfectionis summa acquiescendi, adeò superatu difficiles sint; ut præ mali tam dubii, ac remoti formidine præclarissimis, & certissimis aliis illius emolumentis nuntium nos remittere expediat. Audiamus, quænam hic fuerit D. Laurentii Justiniani sententia. *Consultius, securiusque* (scribit ille) *dulcedo devotionis, & spiritalis lætitia in via DEI, quàm tristitia pro communi usu capienda est.* Rationemque hanc dicti sui reddit, quia cum DEI famulus ab omnibus generis oblectamentis abstinere se debeat, & assiduum cum suis tam corporis, quàm animi cupiditatibus bellum gerere, neque paucas præterea partim à morbis, & naturæ imbecillitate, partim à diabolo, illiusque ministris subire infestationes cogatur; *neccessè est, nè succumbat, ut spiritali lætitia ad tolerantiam animetur.* Proinde prudentissimum censendum est, & DEO gratum; ut DEI servus, pondere miserrimæ carnis prægravatus, à demonibus tentatus, ab hominibus lacepsitus, curis temporalium occupatus, & à visibilibus voluptatibus illectus, DEO suo semper in spiritus exultatione servire contendat: maximè

curre

cum ad hoc divina exhortatione promoveatur, dicente Propheta, servite Domino in letitia. Cui enim Angelorum consortium, celorum possessio, DEI visio, & caelestis repromittitur gloria, debetur indubitanter cordis letitia. Sub qua Religiosos speciatim Viros alloquens, ita orationem concludit: Tu itaque, o serve Christi, tu, inquam, qui ex miserantis DEI dono ad monasticam vocatus es conversationem, depone cunctum animi molorem, & omnem tristitiam te deprimentem, & in Domino semper gaude, qui te de caenoso saeculinarum fragio assumere, in loco securitatis, voluptatis, & pacis collocare disposuit. Te enim de tenebris delictorum in admirabile lumen gratiae suae vocare, te collegio Sanctorum suorum aggregare, te in ministrum suae laudis eligere, tibi incerta, & occulta sapientiae suae revelare, tibi judiciariam potestatem, & vitam aeternam promittere ineffabili bonitate dignatus est. Tibi iterum dico, qui talis es, gaude in Domino, ut illi alacrius, & ardentius valeas famulari, ut per dilatationem jucundissimae charitatis expeditius viam mandatorum ejus currere queas, ut per jugem gratiarum actionem, & ignitum cordis amorem amabiliorem te illi exhibere queas. Pro his causis secure, & indubitanter gaude. (De Disc. & Perf. Mon. Conv. c. 16.)

9. Atque hinc videmus tam arctum inter amicam cum DEO necessitudinem, sanctamque in DEO exultationem fœdus intercedere, ut vix alteram ab altera separari unquam contingat: sed, quantò quisque in illa plus proficit, tantò hac ferè sit plenior: ideòque verum, & oraculi instar appareat, quod Clemens Alexandrinus pronuntiavit, (L. 7. Strom.) *Universam justam vitam celebrem quemdam, sanctumque esse diem festum.* Et quamvis hæc jucunditas, utpote bonum animi proprium, non semper, neque in omnibus DEI amicis exterius promineat, sed eorum multi pro externa vivendi austeritate videantur *quasi tristes*; quàm plurimi tamen expressum vel in ipso oris habitu interioris lætitiæ jubar præferunt. In cujus rei exemplum satis mihi erit paucos quosdam hic afferre, & eos quidem non aliunde, quàm ex tetrico eremi squalore productos. Talis certè fuit S. Abbas Pachomius, qui, ut in vita ipsius traditur, (c. 53.) *Quamvis toto corpore attenuatus esset, faciem tamen habebat hilarem.* Talis Romualdus, severissimæ Camaldulensis familiæ Institutor, de quo Romani Breviarii Lectiones testantur, *vultu adedè semper læto fuisse, ut intuentes exhilararet.* Talis Abbas Theonas, quem, si Palladio testi oculato credimus,

mus, quamvis solitariâ cellulâ inclusus perpetuum ad triginta annos silentium prorogasset; (*Hist. Laus. c. 50.*) *Licebat videre habentem vultum Angeli, latis oculis, & totum plenum maximâ gratiâ.* Talis magnus monasticae vitae Author, Antonius, quem D. Athanasius refert, in quantavis Monachorum multitudine potuisse ab iis, quibus nunquam antea conspectus fuerat, per extraordinariam quamdam è vultu promicantem lætitiâ dignosci: *Nam semper faciem hilarem gerens liquidò ostendebat, se de cælestibus cogitare.* Addens præterea, hujus lætitiæ tenorem adeò immotum fuisse, *ut nunquam recordatione peccati tristitiâ os contraxerit:* ac proinde vix quemquam è tam multis, à quibus conveniebatur, repertum, qui eo viso, auditoque *tristitiâ non mutavit in gaudium.* (*In vit. c. 40. 13. 55.*) Talis demum numerosa illa Apollinis, vel Apollonii Abbatum familia, quingentis ferè Monachis constans, de cujus mira, communique hilaritate commemoratus paulò antè Palladius hæc habet: *Licebat eos videre exultantes in solitudine, adeò ut nullam ejusmodi exultationem videre aliam licent, nec lætitiâ corpoream.* Neque enim erat inter eos aliquis mœstus, aut tristis: excitante nimirum, ac fovente hos in omnium animis

fen-

sensus, ipsomet universi cætus sapientissimo Magistro, & Parente: *Qui identidem monebat eos, dicens, non oportere prorsus inesse tristitiam his, quibus salus in D E O est, & spes in regno cælorum. Tristentur, ajebat, Gentiles & lugeant Judæi, plangant sine cessatione peccatores: Justi vero lætentur. Nam, si hi, qui terrena diligunt, super fragilibus, & caducis rebus lætantur; nos, qui tantæ gloriæ spem, & æternitatis habemus expectationem; cur non omni exultatione lætemur? Aut non & Apostolus nos ita monet, dicens, semper gaudete? (Hist. Laus. c. 52. & Rosw. in V. Patr. L. 2. c. 7.)*

10. Tales, inquam, hi fuere, aliique inter DEI famulos plurimi. Et talis vellem, tu identidem esse, amice Lector, studens, cum interiori cordis lætitia extimam simul vultus, & consuetudinis hilaritatem conjungere: ut, quantum ex prima utilitatis ipse capies, tantum aliis per secundam utilis fias. Nimis quippe innata, & communis humano generi est, ut ad jucundam vivendi rationem propensio, sic à tetrica, & tristi alienatio. Nihilque validius profanorum hominum vulgus à spiritali vita capeffenda avocat; quam quòd eam instar larvæ concipiunt, luctum undique, & horrorem spirantis, adeò ut nomen illi dare

idem sit, ac æternum vale risui, & lætitiæ dicere. Qui profectò, si in famulorum DEI vultu, & congressu amœnum quoddam intueantur modestæ quidem, sed sinceræ jucunditatis ver efflorescere; credi vix potest, quantum æquiores erga sancta eorum instituta animum sumant. At, si contra illos externa omni specie ad mœstitiam compositos cerneant; quotusquisque non videt, confirmatum indè iri, quam de divinæ servitutis tetricitate persuasionem mente imbiberunt, horroremque consequenter, & metum, quo eandem idcirco averfantur? Vidit certè id Annæus Seneca, causamque indè sumpsit præcipiendæ Philosophiæ sectatoribus, ut in corporis habitu, vivendique usu humanos se, & comes exhibeant. (*Ep. 5.*) *Alioquin, subdit, quos emendari cupimus, fugamus, & à nobis avertimus.* Unde etiam colligi potest, uternam aptiorem ad conciliandos spirituali vitæ Auditores suos, Lectoresque insistat viam: illène, qui eam professuris opus esse prædicat, assiduo in mœrore, atque luctu ætatem traducere, nihil aliud mente unquam volutando, & habendo præ oculis, nisi crimina admissa, iratum Numen, sempiternæ mortis pericula, aliásque hujusmodi feralium objectorum imagines; an qui
eam,

eam, docet, veriùs esse, qualis à cælesti suo
 Institutore appellata est, *jugum suave*: adeò ut
 nemo jucundiùs vivat, quàm qui eam profite-
 tur: justas quippe habens causas DEUM in-
 tuendi, veluti suum amantissimum Patrem, &
 cæleste illius regnum, veluti suam sempiter-
 nam hæreditatem. objecta certè tam delecta-
 bilia, ut eorum ruminatio libamentum quod-
 dam videri futuræ beatitudinis queat. Cer-
 tè si observemus artes contrarias, quibus hinc
 DEUS ad se trahere, dæmon indè ab eo re-
 vocare animas solet; palàm videbimus, suam
 à primo servitute iis repræsentari, tanquam
 facilem, jucundam, & hilarem; ab altero au-
 tem, quasi asperam, tristem, & horridam.
 Quocirca imitetur hic, cuicumque ità libet,
 dæmonem, capitalissimum animarum hostem:
 ego utique satiùs arbitror, DEUM imitari,
 benevolentissimum earum Parentem.

II. Superest duntaxat videre, quonam
 pacto perpetua hæc hilaritas, quam veluti a-
 nimarum divino famulatu, & amoris vacan-
 tium propriam commendavimus, cum qui-
 busdam conveniat, primo ipsi aspectu adver-
 santibus sacrorum Voluminum dictis: qualia
 nonnullis videbuntur tum ea Christi Domini
 verba, quibus & *Beatos* appellat, *qui lugent*;

(Matt. 5.) & discipulis suis fletum, mœroremque prænuntiat, dicens: *Plorabit, & flebitis vos, mundus autem gaudebit: vos verò contristabimini;* (Joa. 16.) tum illud Davidis de se testimonium, (Ps. 37.) *Tota die contristatus ingrediebar:* nec dissimile alterum D. Pauli, ubi scribit: (Ad Rom. 9.) *Tristitia mihi magna est, & continuus dolor cordi meo.* Ad hanc igitur oppositionis speciem è medio amoliendam, dico primùm, luctûs, & mœroris nomine ordinarias interdum significari ejus causas: infestationes nimirum, compedes, plagas, & id genus ærumnas, unde tristitia excitari naturaliter solet. Et hoc utique in sensu accipienda est illa Christi prædictio: *Plorabit, & flebitis vos, mundus autem gaudebit:* nempe quasi tunc dicat, mundus præsentis vitæ bonis fruatur: vos verò contraria illis mala exterioribus affligent. Quemadmodum in eodem significatu alteram quoque sententiam, *Beati, qui lugent,* accepit Petrus Chryfologus, Psalmum explicans nonagesimum quartum. Cùm enim, recitatis illius primis vocibus: *Venite, exultemus Domino,* sibi objecisset, *Et ubi est illud, Beati, qui lugent, & vae vobis, qui ridetis?* respondet confestim, (Serm. 47.) *Planè beati, qui lugent mundo,* id est, qui à mundi oblectamentis

tis se abstinere: & vae! qui vident mundo, nimirum, qui se mundi bonis oblectant. Sed hic enim verò vel solius corporis, vel appetitùs quoque inferioris dolor nullam vim habet perturbandæ jucunditatis, & lætitiæ, quam amantes DEUM animæ ex illo, ac cælestibus illius bonis in suprema sui parte percipiunt: quin imò eam solet potiùs intendere, ab eaque è contrario mitigari, nec rarò etiam prorsus extingui. Sancti enim Viri, quantò graviora pro DEO patiuntur exteriùs, tantò ex DEI amore plùs exultant interiùs. Tantaque interdum hæc illorum spiritualis exultatio est; ut vel non advertant, vel malorum locò non habeant, nullòque adeò cum ægritudinis sensu excipiant, quæ humanitas dura, & perpeffu molesta sibi accidunt.

12. Dico præterea, nunquam mihi id mentis fuisse, ut nullum vel interioris tristitiæ genus agnoscerem, sanctum, laudabile, & fervorum DEI proprium. Hujusmodi enim procul dubio est omnis tristitia, quæ seu de nostris malefactis concipitur, & juxta D. Paulum, (2. ad Cor. c. 7.) *Pœnitentiam in salutem stabilem operatur*; seu mala proximorum commiserans, solet flere cum flentibus; seu nostram in terrestri hoc exilio absentiam à DEO pro-

materia lugendi habet, cogens exclamare animam: *Heu mihi, quia incolatus meus prolongatus est. Fuerunt mihi lacrymæ meæ panes die ac nocte, dum dicitur mihi quotidie, ubi est DEUS tuus?* Illud tantum statuo, nullum ex prædictis sanctæ, ac fructuosæ tristitiæ generibus cum ea spirituali lætitia pugnare, quam hoc capite commendandam suscepi. Esto quippe, gaudium, & mœror sibi mutuò adversentur; hoc tamen non accidit, nisi quando in appetitu sensibili excitantur, & resident. Nam cæteroqui, quando actus sunt à naturali appetitu libere elicit, nullam inter se oppositionem habent, sed intrà voluntatem amicè, & socialiter coeunt. Imò tristitia, si secundi hujus generis sit, potest voluntati, juxta D. Thomæ sententiam, esse causa gaudendi: idque ex duplici capite: primo scilicet, ratione utilitatis, quam veluti honestus, & laudabilis suus actus ei affert. *Voluntas, & ratio (sic ille) supra suos actus reflectuntur: & hoc modo tristitia potest esse materia delectationis, non per se, sed per accidens, in quantum scilicet accipitur in ratione boni.* Secundò autem, quia memoriam, ideóque & amorem delectabilis cujuscumque objecti in animo renovat. *Dicendum (en verba ejusdem) quòd dolor ipse potest esse delectabi-*

lis per accidens, in quantum scilicet facit recordationem rei amatae, & facit percipere amorem ejus, de cujus absentia doletur. Siquidem, cum amor sit delectabilis; & dolor, & omnia, quæ ex amore consequuntur, sunt delectabilia. (1. 2. qu. 35. a. 2. ad 2. & ad 3. & qu. 32. a. 4. & 3. p. qu. 83. a. 9. ad 2.)

13. Et revera interius famulorum DEI gaudium à triplici supradicto mœrore augeri potius, quàm minui, facile cuivis cognitu est. Nam, si primum illius genus intueri libeat, nempe eum dolorem, quo anima DEI amans suam in eo toties offendendo præteritam improbitatem deplorat; haud tardè in ipso agnosceremus eam affectûs amari simul, & suavis, antithesin, quam Joannes Climacus admiratum se ibi esse profitetur his verbis, (Gr. 7.) *Equidem compunctionis vim considerans stupeo, quonam modo ea, quæ luctus, & mœror dicitur, gaudium intrinsecus, ac lætitiâ, veluti mel, & favum, comesta possideat.* Imò etiam perspicuè videbimus, neque occasionem esse de illa admodum obstupescendi, tanquam de effectu naturæ absongo, sed manifestas, pèrque validas rationes existere, cur, qui dolorem ejusmodi animo concipit, suavitatem inibi reperire, ac dulcedinem debeat: tum quia ne-

quit illum concipere, quin eodem tempore divinam bonitatem, pulchritudinemque, vel unicum, vel præcipuum illius incitamentum sibi repræsentet, ac diligat; tum quia, de suis malefactis dolendo, scit DEO se gratificari, quo nihil in tota rerum universitate plus amat; tum quia per occasionem detestandi injurias à se olim ei factas, benignitatis simul meminit, qua condonatæ sibi ab eo sunt; tum denique, quia, quanto horret magis pristinam suam exosi DEI capitis sortem, tanto inde clarius intelligit præsentem reconciliatæ cum eo amicitiaæ felicitatem: objecta sanè singula mirè ad delectandum idonea, quæque illum de peccatis mœrorem incredibili suavitate respergunt; adeò ut, ceu à D. Gregorio animadvertitur, (*In Ps. 2. Pœnit.*) *Infirmi- tatis suæ excessus deplorans, inde refectionis intima dulcedinem sentiat, unde vim suavissimi amoris per lacrymas emittit.* Idem dic de secunda etiam ægritudine animi, quæ in contemplantis reliquorum mortalium ærumnis à fraterna erga illos charitate producitur. Cùm & ipsa, quæ quaversum spectetur, sive ut actus supernaturalis magni nobis meriti ad divinæ gratiæ incrementum; sive ut intimi adversus DEUM, proximósque amoris exercitatio nequeat, se-
cun-

eundem prolatas paulò antè Angelici Doctō-
 ris rationes , jucunditatis suæ fructu carere.
 Idque adhuc manifestius colligitur ex misera-
 tionis eo sensu , quo tragicos eventus sive in
 historiis legentes , sive in scenis spectantes af-
 ficimur : sensu nimirum , quem unusquisque
 perlibenter in se ipso experitur , studiosè illi-
 us causas , & stimulos quærens , tantòque plus
 voluptatis percipiens ; quantò ille vehemen-
 tius sibi animum fodit. Nec diversa tertii
 item mœroris est ratio , mœroris videlicet ,
 quo animæ DEUM amantes ex illius absentia
 discruciantur , atque , ut sic loquar , tabescunt.
 Cùm enim non aliunde is proveniat , quàm ex
 altè concepta animo divinæ pulchritudinis
 specie , ardentissimâque cupiditate , & certa
 propemodum spe illius quandoque intuendæ ;
 ut nihil hujusmodi incitamentis est dulcius ;
 sic nullis explicari verbis sat potest quanta dul-
 cedine , quos afficit , repleat : ipso sicut fletus in
 sapidissimum iis pabulum vertens , adeò ut ju-
 re possint cum Psalmista canere : *Fuerunt mihi
 lacrymæ meæ panes die ac nocte , dum dicitur mi-
 hi quotidie , ubi est DEUS tuus ? (Ps. 41.)*

14. Adverto nihilominus , hosce affectus
 doloris , quamvis suavitate permistos , neque
 ideo spirituali lætitiæ adversantes , haudqua-
 quam

quam ità assiduè exercendos, tàmque diu continuandos videri; ut nè justum aliis divini amoris affectibus jucundis, & tranquillis locum relinquunt. Neque mea hæc est animadversio, sed à D. Laurentio Justiniano mutuata: qui cùm dixisset, (*De Disc. & Perf. Mon. Conv. c. 16.*) *Animam DEI amantem contristavi de admissis criminibus, non propter se, sed eum, cujus contempsit imperium, ut satisfaciat dilecto, ut revocet illum ad se, quem propter culpam à se declinasse cognoscit; haud perpetuum in ipsa manere hunc dolorem subdit, sed tamdiu, quamdiu revocat dilectum: quem, mox ut ad cordis sui habitaculum appropriare per internam intelligit aspirationem; cunctum, quem priùs conceperat, abjicit mœrorem, se reddit hilarem, se jucundam facit, ut læta facie occurrat venienti.* Idémque sentire visus est Seraphicus Pater Franciscus, (*Apud Rodr. P. 2. Tr. 3. c. 7.*) cùm, nescio, quem è suis conspicatus, tristi, & nubila oris specie, importunum ejusmodi mœrorem redarguit, dicens: mœrendum DEI servis non esse, nisi alicujus patrati fors criminis causâ, neque etiam tunc longiùs, quàm dum illud sibi fuerit remissum. Si ergo peccati conscientia te mordeat, Prophetæ pœnitentis exemplo DEUM ora, ut illius tibi veniam indulgeat, animique

que simul pacem, & jucunditatem, qua prius fruebaris, restituat: *Redde mihi lætitiā salutaris tui, & spiritu principali confirma me.* (Ps. 50.) Sed imprimis utendum hac regula est, circa quotidianas, & leviores noxas, adeò ut in earum quampiam ex humana fragilitate incidentes, post brevem pœnitentiæ actum pristinam continuò alacritatem, & quietem animi resumamus, tanquam si nîl ejusmodi commissum à nobis fuisset. Nam alioqui, si in tanta communiter id genus culparum frequentia diu permanere oporteret conceptam de unaquaque ægritudinem; quodnam nobis tempus ad suaviter, quietèque agendum cum DEO superesset? Præsertim quòd dolor seu de ordinariis, & venialibus culpis, seu de ipsismet capitalibus, & mortiferis, quarum rei olim fuerimus, potest modum excedere, non solum si justo diuturnior sit, verùm etiam si turbulentus, & inquietus adeò ut animum diffidentiâ, & consternatione dejiciat: ut prudenter observavit Marcus Eremita in suis de paradiso capitibus, ubi salutiferam, utilèmq; pœnitentiā à noxia distinguens: *Quædam est, inquit, contritio cordis recta, & utilis tendens ad ejus illustrationem: est & altera perversa, & noxia, tendens ad perturbationem ipsius.* Quo-
cir-

circa, quanti momenti est ad vitæ spiritualis profectum ingenti cum alacritate, ac vigore animi per illius semitas tendere; tanto studio provideri à DEI famulis convenit, nè turbulento huic dolori locum unquam in suis cordibus præbeant: curando videlicet, ut tristitia, quam interdum de suis malefactis concipiunt, sit juxta Cassiani præscriptum (L. 9. de Sp. Trist. c. 11.) *Mansueta, suavis, quodammodo lata, & spe profectus sui vegeta.* Qualis utique erit, si non aliunde, quàm à divina charitate originem ducat; nec ab animosa, & suavi disjungatur divinæ benignitatis fiducia.

15. En igitur, quonam pacto, qui per vias divini amoris incedit, quamvis non omitat jam propria delicta, jam alienas calamitates, prout tempus, resque tulerit, considerare, & deflere; perpetuam nihilominus spiritualis lætitie jucunditatem in animo foveat. Fovet eam jugiter, quia & plurimum temporis ponit in ruminandis materiis, nihil, nisi suave exhibentibus; (quales sunt exempli gratiâ infinita DEI tum in se ipso amabilitas, tum erga nos bonitas, ejusque suæ præsens, utpote amici, seu posthuma, utpote in æternitate parata felicitas) &, quando ad alia tristiora objecta se vertit, in iis quoque, ut jam vidimus,

mus, uberes venas novæ delectationis nascitur: nihil aliud præstante nativa eorum amaritæ, nisi ut sensibilior, gratiorque fiat ordinarii pastûs dulcedo. Quam si unam semper, ac finè ulla contrarii saporis vicissitudine, aut temperatione gustaret; brevè præ nimia assuetudine minùs jucundam experiretur, inò etiam aspernari, & fastidire eam inciperet; velut ipsum manna, etiamsi Angelorum panis, & quædam saporum quasi universitas esset; quia tamen unus, atque idem cujusvis diei cibus, in fastidium Judæis vertit, adeò ut nauseabundi exclamarent: *Nihil aliud respiciunt oculi nostri, nisi Man. Anima nostra jam nauseat super cibo isto levissimo.* (Numer. c. ii. & 21.)

CAPUT XVI.

De oratione, seu elevatione mentis in DEUM: alia per totum diem breviter repetita, alia ad certum temporis spatium continenter producta.

Ocus jam est, ut excitato in Lectorum animis (quod efficere hactenus conati sumus) ardenti, eodemque læto, & suavi amore erga